СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 117. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 20 травня 1932. — VOL. XL. No. 117. Jersey City, N. J., Friday, May 20, 1932. THREE CENTS.

СЕНАТ НЕ ЗАЛЕҐАЛІЗУВАВ 2.75 ПРОЦЕНТОВОГО ПИВА

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Тайдинґс вніс резолюцію, щоби залеґалізувати й оподаткувати 2.75% пиво. В той спосіб намагався він добути річно $500,000,000 і зужити їх на амортизацію бондів, які видано на суму $1,500,000,000 і призначено на публичні будови.

Сенат не тільки відкинув ту пропозицію 61 голосами проти 24, але ще оподаткував усі складники, які вживають до хатнього виробу пива чи вина. З того оподаткування надіються дістати для державної каси річно $97,000,000.

УВЯЗНИЛИ КУРТІСА.

ФЛЕМІНҐТОН (Ню Джерзи). — Джан Г. Куртіс, корабельний будівничий з Норфолк, уже сидить в Гонтердон вязниці. Увязнено його за те, що згідно зі своїми власними зізнаннями зводив полковника Линдберґа в шуканню викраденого сина. Крім того є познаки, що він ще хотів виманити від Линдберґа $25,000 на окуп для тих, які нібито викрали дитину, а з якими Куртіс буцім вів переговори.

Поліція є тої думки, що Куртіс ще не розповів усього. Вона хоче доконче знати точно те, що він робив у ночі 1-го березня, коли то викрадено сина Линдберґів.

КОНДОН НЕ ГОДЕН РОЗПІЗНАТИ.

НЮ ЙОРК. — Старому д-рови Джанови Кондонови, котрий заплатив як посередник Линдберґа бандитам $50,000 як окуп за викраденого Линдберґам сина, не годен пізнати між 1,900 фотоґрафіями ґенґстерів того, з котрим він пертрактував.

ОБРИВ ГОРИ ЗАСИПАВ ЖИВЦЕМ 50 РОБІТНИКІВ.

ТЕМУКО (Чіле). — Обрив гори в Андах засипав вхід до тунелю та унеможливив ратування 50 робітників. Нема надії на виратування нещасних жертв катастрофи, яка скоїлася наслідком кількаденної зливи.

ПРОТИ НАЧАЛЬНИКІВ ПОЧТ.

ВАШИНҐТОН. — Посол Мас з Мінесоти вніс законопроект, у якім заявляється за знесення урядів начальників почт в усіх почтових урядах першої кляси. Мас каже, що ті начальники і так нічого не роблять, бо за них виконують працю їх заступники, які повинні заняти їх місце. В той спосіб можнаб заощадити річно яких $10,000,000. Мас каже далі, що начальники почт тільки політикують. Їх іменують на ті місця тільки за те, що складали гроші на виборчу кампанію.

ВІТРИЛЬНИЙ КОРАБЕЛЬ ПЕРЕПЛИВ ОКЕАН ЗА 10 ДНІВ І 21 ГОДИН.

НЮ ЙОРК. — Яхт „Вема" осягнув рекорд у перепливі через Атлантійський океан, відбувши дорогу з Монтавк Пойнт до Бишопс Ракс в 10 днях і 21 годинах.

ВТЯГАЮТЬ БРАТА ВОКЕРА В ХАБАРНИЦЬКІ ІСТОРІЇ.

НЮ ЙОРК. — З доходжень леґіслятурної комісії виходить, що д-р Вилієм Вокер, брат мейора, дістав теж дещо з комісових, які побирав Вилієм Скенлен як хабарі.

КРУЖЛЯЄ БАГАТО ПІДРОБЛЕНИХ БАНКНОТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Морен, голова тайної поліції, каже, що 1932 рік побив усі рекорди щодо числа фальшивників банкнотів. Досі придержано в біжучім році, 1,542 фальшивників. Морен пояснює це лихими часами і твердить, що найбільше беруться за фальшування бутлеґери, бо їх бизнес підупав і вони не можуть інакше обігнатися з хабарами.

КАРА СМЕРТИ НА ТИХ, ЩО ВИКРАДАЮТЬ ДІТИ.

ВАШИНҐТОН. — У судейськім підкомітеті перейде законопроект Кокрена, який накладає кару смерти на тих, що перевезли викрадену дитину з одного стейту до другого.

ВИКРАЛИ ДИТИНУ З КОЛИСКИ В ОГАЙО.

СТАЙВЕНВІЛ (Огайо). — Невідомі злочинці викрали дволітнього сина Юджіна робітникови Джорджови Сверінґови, батькови сімох дітей, вимагаючи від нього окупу в сумі $500. Ціле місто заворушилось і розпочало наґінку за бандитами, які відразу налякались і залишили дитину за плотом недалеко від місця, звідки її викрали.

ЗАНОСИЛОСЯ НА РЕВОЛЮЦІЮ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Тайна поліція повідомляє, що вона викрила заговір, який підготовляв революційний бунт, що мав спалахнути дня 20 травня, в річницю народин републики. Арештовано 25 осіб, підозрілих у заговорі.

ОБРАЗ ГОСПОДАРКИ ПО ЮНІЯХ.

НЮ ЙОРК. — Відбуваються переслухання проти заряду „Локал 3, Інтернешенел Бродергуд оф Електрикал Воркерс", від якого 15 членів юнії домагаються виразування з фондів юнії на суму $7,500,000. При переслуханню секретаря юнії стверджено, що в юнії знищено записки і квити на видатки на суму $1,500,000. Між тими видатками є $300,000, які виплачено адвокатови.

ПОМЕРЛА МАРТА КЕДРОВСЬКА.

У середу, 18. травня, померла наглою смертю Марта Кедровська, дружина Володимира Кедровського, редактора „Свободи".

Покійна походила з Таврії та була дочкою Одарика, добре відомого українського маляра та вчителя рисунків у середній школі. Покінчивши 8-клясову ґімназію в Херсоні, покійна стала завідательково херсонської публичної бібліотеки. Брала вона все живу участь у соціялістичному русі, відзначалася національною свідомістю та глибоким інтересом до громадських справ.

В 1910 р. вона одружилася з Володимиром Кедровським. Скоро прийшла війна, і вона осталася сама піклуватись родиною. По війні прийшла революція, і пок. Марта стала активно пособляти мужеви в його діяльности в памятних роках відродження української нації. Пособляючи українським жовнірам, як сестра милосердя, вона заразилася в 1919 році плямистим тифом. Видужавши, пішла за українською армією в зимовий похід у запілля та стала на санітарну службу. Занедужавши знову в Немирові, вона відстала від української армії. Місто захопили московські большевицькі війська. Знайомі Жиди переховували її в себе перед пошукуваннями чекістів. Нарешті вона попала в лапи немирівського „чека" та просиділа 11 страшних тижнів у тюрмі чекістів. Чекісти й жовніри допускалися над вязниками ріжних диких знущань. На її очах розстрілювали в її келії засуджених на розстріл людей. Ці сцени були глибоким душевним потрясенням для Покійної. В неї почалася тяжка нервова й серцева недуга.

По відступленню большевиків Покійна вийшла з тюрми та, хора на плеврит, знову переховувалась у знайомих Жидів. Як муж виїхав у справах української держави за кордон, вона поїхала за ним та від того часу ділила з ним долю й недолю українського політичного еміґранта. На еміґрації, як жила в Бадені, під Віднем, наспіла до неї друга траґічна вістка, яка відбилася тяжким ударом на її здоровлю. Була це вістка, що підчас голоду на богатій Україні в 1921 році загинули в Херсоні з голоду її два сини, батько, мати, шість братів і 1 сестер.

До Америки вона приїхала вже з розбитим здоровлям. Лікарі спеціялісти, яких ради шукав муж, сказали, що кінець її траґічного життя це питання часу. Лише незломна воля, тверда постанова вижити до кінця, в надії, що може ще перед смертю побачить свою Україну, рідний степ і Чорне море, додавали їй видержливости на страшні муки серця й нервів. З питомим українським спокоєм приняла вона оречення лікарів про наближаючуся смерть і ждала неминучого з правдивою рівновагою, всетаки леліючи надію, проти надії про Рідний Край.

Померла від удару серця.

Похорон відбудеться з погребового заведення Яреми, 129 Іст Сема вулиця, Ню Йорк, в пятницю, 20. травня, в годині 2. пополудня.

Вічна Їй Память.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

ОТСИМ ПРОСИТЬСЯ ВСІХ ПРЕДСТАВНИКІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА ПРИЙТИ НА

ЗБОРИ В СПРАВІ ЗЛУКИ ВІДДІЛІВ

які відбудуться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 22-ГО ТРАВНЯ (MAY) 1932 РОКУ

в годині 3-тій пополудни

В ДОМІ УКР. НАРОД. СОЮЗА, 83 ГРЕНД СТРІТ.

На зборах урядників відділів дня 24 квітня признано злуку відділів корисною і пожаданою та припоручено кождому відділови вибрати по двох уповноважених представників, котрі мають зійтись на нараді 22 травня. Коли у котрим відділі таких відпоручників не вибрано, то проситься урядників прийти на ці збори.

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:

Ст. Гладкий, предс.; Мих. Баран, секр.

ЗАМІСЦЬ ВІНЦЯ НА МОГИЛУ ПОК. МАРТИ КЕДРОВСЬКОЇ.

На допомогу голодуючим на Зах. Україні зложили: Петро Маційовський 5 дол., Іван Каштанюк 5 дол., Роман Слободян 5 дол., Лука Мишуга 5 дол., Омелян Ревюк 5 дол., Осип Стеткевич 2 дол., Стефан Шимон 2 дол.; по 1 дол: П. Сілецький, В. Кушнір, Параска Левчик, Марія Боднар, І. Левицький, Т. Гіль, Д. Кравченко, Е. Парніцький, Марія Харитчак, Меланія Миляновин, С. Гладкий, Настя Левуш. — Разом $41.

ПРИСЯГНУЛА ФАЛЬШИВО — ХРЕСТ РОЗСИПАВСЯ.

В італійськім місті Касіно сталася подія, яка викликала велике враження серед місцевого населення. Якась Домініка Пікано перечила, будьтоби вона була винна старий довг іншій жінці, вдові, і на доказ того згодилася навіть присягнути на хрест у місцевій церкві. Вдова згодилася на таке свідоцтво і в супроводі великої товпи обі жінки вийшли до церкви, де Домініка виголосила слова присяги. Коли вона сягнула по хрест, деревляний і гарно окований, який висів над вівтарем, і хотіла його поцілувати, хрест несподівано, ще заки вона діткнулася його, розсипався на кілька кусників. Переляканї люди в паніці втікли з церкви, а Пікано, як тільки прийшла до себе з омління, призналася до фальшивої присяги і звернула вдові пятьдесять довжних долярів.

ЗАВОРУШЕННЯ В ТЮРМІ.

У манітобській вязниці в Стоні Мавнтен прийшло до невеликого заворушення, в якому один вязень був убитий, два ранені, а також ранені два сторожі. Виновники були вязні Томас Джанс і Бил Горда, які на подвірю напали на двох сторожів і їх побили молотками до непритомности. Коли вони кинулися на інших сторожів, три вартівники, що були в службі на мурі, стрілили в сторону збунтованих вязнів і ранили обох у ноги. Саме в той час висунувся з робітні Михайло Бігун, який у бунті участи не брав, а хотів подивитись, і в той час куля відбилася від муру і вбила його на місці. Бігун відсиджував десять літ тюрми за напад на банк у Винніпеґу.

ТОРГОВЦІ ЖИВИМ ТОВАРОМ.

В Сан Павльо (Бразилія) зловлено двох братів, Франціцка і Дзякома Кілікіно, що займалися торговлею живим товаром. Тепер пошукує поліція ще нових торговців дівчат.

АРЕШТУВАЛИ НАЧАЛЬНИКА ВИДІЛУ НАЙВ. КОНТР. ПАЛАТИ.

У Варшаві на приказ цивільної та військової влади арештували бувшого полковника, інж. Р. Зенкевича, емеритованого начальника виділу Найвищої Контрольної Палати. При ревізії забрали багато книжок, рукописів, записок і листів, усього три скрині. Арештований жонатий з ґр. Бнінською, був професором білоруської літератури в східнім інституті, членом наукового т-ва, мужем довіря білоруської фракції, молодославянського т-ва й інших наукових товариств. Тепер був Зенкевич головою офертової комісії виділу засобів державних залізниць. Причина арештування невідома. Кажуть, що були це надужиття при доставах.

БАНДИТИЗМ У КРАЮ.

В Гійську, пов. Добромиль, на дім Фльоґера напали чотири чоловіки і стероризувавши домівників револьверами, почали грабувати. На крик Фльоґера бандити вбили його трома стрілами і втікли, не забравши нічого. — На купців із Виткова Нового, що верталися з ярмарку з Сокаля, напали під лісом два бандити, узброєні в кріси, й зрабували їм кількадесять золотих. — В Маняві, пов. Надвірна, якісь людці, почорнивши собі лиця саджею, добулися до мешкання купця Кравтмана й забрали йому 80 золотих готівкою та ріжні дорогоцінности.

ЗА ДІВЧИНУ.

Михайло Копець, 19-літній робітник у Жовкві, посперечався з Петром Животком за дівчину і пробив його двічі ножем у шию. Животко умер до пів години у шпиталі, а арештований Копець удає дурноватого.

СЛІДАМИ ПЕРЕЛЕТНИХ ПТИЦЬ.

З полудня вертаються до Канади великі ключі диких гусей і качок ріжних відмін, які летять з Люїзіяни, південного стейту Злучених Держав. Дорогу, 1,400 миль довгу, вони перепивають двічі: в Південний Дакоті на день - два, і на Вінніпеґських озерах у Манітобі. Звідтам уже летять просто на далеку північ, де осідають на відлюдних островах і плекають молоді.

ЗА МАЄТОК.

В Жабю, пов. Косів, убив хтось 32-літню Євдоху Таборак і кинув до керниці. Арештували її мачуху Юстину, під замітом, що вона хоче загарбати її маєток.

ҐРІЗЬБА ВІЙНИ НА СХОДІ

РОСІЯ МОБІЛІЗУЄ ДЛЯ МАНЕВРІВ...

БЕРЛІН. — Большевицький комісар війни Ворошилов покликав для цьогорічних маневрів резервів жовнірів, роджених у роках 1909, 1910, 1911 та 1912.

Це зарядження нотують газети дуже широко з огляду на те, що досі звичайно покликувано тільки резерви з одного року. В маневрах має брати участь і „осоавіякім", російська „добровільна" авіятична організація. Німецька комуністична преса пише про небезпеку нової війни не тільки на сході, але й у цілому світі.

У Манджурії по відході великої частини японських військ прийшло до нового китайського зриву. Китайці звели з Японцями завзяті бої, в котрих упало по обох боках багато людей.

ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕМІНИ В ЯПОНІЇ.

ТОКІО (Японія). — На місце вбитого премієра наступить Кісабуро Сузукі, котрий буде старатись утворити коаліційний кабінет.

Сузукі відомий з того, що він стоїть за тверду заграничну політику. Він спирається на армію та попирає пляни провідників армії щодо поправи долі фармерів.

ЗНОВУ НЕВДАЧА БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ФАБРИКИ.

МОСКВА. — Ґазета „За індустріялізацію" подає, що велика фабрика автомобілів у Челябінську на Уралі не виконує своєї роботи. Показується, що ріжні частини фабрики збудовані хибно, що хиби викликують дорожнечу продукту, що фабрика працює несправно, часто стає, не виповняє своєї програми, тощо.

ЗВЯЗУЮТЬ ҐОРҐУЛОВА З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ПАРИЖ. — Міністерство заграничних справ передало слідчому судови факти, які мають доказувати звязок Ґорґулова, що виконав замах на президента Думера, з большевиками. Докази складаються головно з зізнань бувших російських протибольшевицьких офіцирів; з тих зізнань нібито виходить, що Ґорґулов брав участь у революції як большевик та подавав „чека" вістки, на основі котрих чекісти розстрілювали людей.

Тимчасом слідчий суд робив з Ґорґуловом ріжні проби, щоби переконатися, чи він божевільний.

ЧИ ЦЕ ВЕСНА, ЧИ МОЖЕ РОБЛЯТЬ АМУНІЦІЮ?

ВАРШАВА. — Польський уряд хвалиться, що число безробітних у Польщі впало за останній тиждень на 10,725 та що число безробітних виносить тепер „лише" 307,000.

ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ РУМУНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

БУКАРЕШТ. — Румунський уряд арештував Маріна Краконеску, начальника румунської тайної поліції, під закидом звязку з бандитами й злодіями.

Краконеску стояв у тісних зносинах з ріжними злочинцями, плянував ріжні напади й грабунки, а відтак нібито відкривав їх та брав нагороди. Між іншим дістав нін нагоду за те, що відкрив річи, вкрадені в польського амбасадора в Румунії та американського дорадника в Польщі, Дюї.

Начальникови посовгнулася недавно нога зовсім несподівано. Він власне дістав нагороду в сумі 4,000 долярів за відкриття сензаційного міжнародного опришка, Бабале Нагойта. Та тільки він дістав нагороду, а тут хтось написав до поліції анонімного листа, і поліція зробила ревізію в домі начальника поліції. Ревізія дала такий вислід, що начальника зараз пущено на пенсію, а на другий день його арештовано.

ГАРНА СЛУЖБА.

АДЕН (Арабія). — Пасажири французького моторового корабля „Жорж Філіпар", який погорів в Аденському заливі в понеділок, кажуть, що пожар, який коштував життя 91 осіб, повстав через коротке електричне зіпняття в одній каюті та що число жертв було би менше, якби корабельна служба заховувалася була, як повинна, а не покидала корабля, ратуючися сама, не дбаючи за пасажирів.

ГІСТЕРИЧНІ ЗАХОДИ ПРОТИ ВИВОЗУ ГРОША З РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ. — Румунський уряд став обмежувати вивіз гроша з держави. На вивіз леїв треба спеціяльного дозволу державного банку, а вивіз чужих грошей зовсім заборонений. Уряд виправдує ці зарядження тим, що, мовляв, інші держави поробили такісамі зарядження.

ЛІҐА НАЦІЙ ПРОТИ ЗВІРСТВ... В АФРИЦІ.

ЖЕНЕВА. — Рада Ліґи Націй постановила вислати делеґацію до африканської муринської републики Ліберії, щоби розслідити звірські випади уряду проти невдоволених племен.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРО „ПРАКТИЧНУ ПОЛІТИКУ" І СВІТ

У великоднім числі старокраєвого часопису „Діло" редактор В. Мудрий вияснює і виправдує автономістичну резолюцію, видвигнену на Народнім Зїзді. Як її автор, хотів він уможливити нею Українському Національно-Демократичному Обєднанню (УНДО) ведення практичної політики в Польщі. На його думку, ми можемо й під Польщею вести загально національну, всеукраїнську політику. Але ця політика мусить мати на увазі „льокальні інтереси". З огляду на ті саме інтереси видвигнено на Народнім Зїзді автономістичну резолюцію, яка містить у собі елєменти „боротьби за реальні здобутки та звязані з ними цінности".

Особливо цікаве у тій статті те місце, де говориться про те, як глядить „світ" на нашу політику в ріднім краю. Читаємо там таке:

„Наші звязки зі світом, особливо звязки з політичним европейським світом останніх часів, доказали нам, що такі, скажім, Англійці чи Французи чи Італійці не можуть зрозуміти нашої політики без конкретних постулятів до Польщі. Вони реалісти і тому до всіх політичних проблем підходять реально і практично".

Виходить, що нам треба автономістичної резолюції не так для нас, як для англійських, французьких чи італійських політиків-реалістів. Отже для них ще замало, що Анґлія, Франція й Італія віддали українські землі Польщі й приняли до відома, що Польща запевнила автономію для українських земель, але її не дала і не думає дати. Їм треба ще автономістичної резолюції УНДО, щоби пізнати, що Українці є реальними політиками.

Автономістичної резолюції з її реальними домаганнями треба, на думку референта, ще й тому, що світ заінтересувався „пацифікацією", а з нею і політичним положенням нашого народу. І тому є „нашим обовязком відповідно використати для своїх цілей" оте зацікавлення світа. А використати буде можна, на думку тогож референта, тоді, коли ми ясно й докладно намітимо постуляти нашої практичної політики.

До цього можемо хіба додати з досвіду, що той світ, котрий заінтересувався „пацифікацією", прямо з дива не виходив, як у часі, коли він протестував проти варварств Польщі, розійшлися вісти про „практичну політику", себто торги за уступки з боку Польщі. Саме цього той світ, що нас боронив, не розумів, але зате знав добре про міжнародні зобовязання Польщі щодо автономії.

ЮЛІЯН РОМАНЧУК

24. II. 1842 — 22. IV. 1932.

З будинків усіх наших загально-національних установ у Львові повівають чорні прапори: нестало між живими Нестора українських політичних і народніх діячів, през. Юліяна Романчука, що відходить від нас, після свого девятьдесятьлітнього трудолюбивого, повного заслуг життя.

Юліян Романчук — це частина нашої історії. На очах і при діяльній Його співучасти українська Галичина приходила до національної свідомости, визволювалася з пут темряви й вікової неволі. Огник національної думки, кинений у галицьку пітьму Маркіяном Шашкевичем і товаришами, зрив „весни народів" наддунайської монархії в 1848 р., животворний подих творчости Шевченка — ось передетапи еманципаційних змагань українського народу на Галицькій Землі, які дісталися молодому поколінню шестидесятників. А серед його покоління вперше виходить на публичну арену — Юліян Романчук.

*

Уродився Юліян Романчук 24. лютого 1842 р. в селі Крилосі коло Галича, де його батько Семен, син збаразького міщанина, був народнім учителем; мати Марія була донькою священика Глинського в Деренівці коло Янова (пов. Теребовля). В 1847 р. батько його перенісся до села Дуліб коло Стрия і там молодий Юліян скінчив перші три кляси народньої школи, а до четвертої віддав його батько до Стрия. В осени 1852 р. почав він науку в ґімназії у Станиславові, де скінчив першу і другу клясу. Від третьої до восьмої ґімн. кляси ходив у Львові, де в 1860 р. зложив з відзначенням іспит зрілости. Після того записався на фільософічний виділ львівського университету, по скінченні якого став учителем у II. (німецькій) ґімназії (від осени 1863), а відтак від 1868 в українській ґімназії у Львові, де в 1900 р. спенсіонувався.

Орґанізаційний хист, велику робучість проявив Романчук уже на шкільній лавці. Вже тоді гуртував він своїх товаришів і видавав ученицький орґан, а в VIII. клясі заложив таємний гурток, до якого належали ученики також з інших міст. Пізніше, як молодий учитель ґімназії, присвятився з захопленням педагоґічній діяльности. На становищі педагога виховав цілі кадри ідейних Українців, а крім того зладив цілу низку шкільних підручників, до яких увів чисту народню мову. Історичною заслугою Покійного є введення ним (і пок. Олександром Барвінским) фонетичного правопису до шкіл (1890) і живої української мови до шкільних книжок. Немалою заслугою його є також дешеве видання цілої низки українських клясиків у видавництві Просвіти п. з. „Українска Письменність" (від 1904 р.).

Одначе школа була для Романчука далеко не одиноким полем діяльности. Він рвався до ширшої національної праці, де залишив по собі нестерті сліди своєї невсипущої діяльности, енерґії й ініціятиви. При діяльній його співучасти основувалися в нас майже всі старші центральні установи: Просвіта, Т-во Шевченка. Рідна Школа (тоді: Руске Т-во Педаґоґічне) й інші. В „Просвіті" працював довгі роки спершу як член виділу, як укладчик і редактор книжочок, а від 1896 до 1906 р. як голова. Після уступлення на власне прохання з головства вибрала його „Просвіта" своїм почесним членом. В Записках Наук. Т-ва ім. Шевченка містив свої наукові розвідки, м. ін. про текст Шевченкового „Кобзаря".

Не чужа була Покійному і праця в українській пресі. Від перших днів працював у нашому орґані, до членів-основників якого належав і в якому розсипав цілу масу статтей на найріжнородніші актуальні теми (остання його стаття появилася в „Ділі" перед місяцем у нашій календарній дискусії). В „Ділі" був пок. Романчук у ріжних часах співробітником, а деколи й заступником редактора. Був теж кілька разів головою Видавничої Спілки „Діло". Як парляментарний посол в рр. 1891—1897 та 1900—1907 писав постійно до „Діла" дописи з Відня про парляментарні справи. Від 1873 р. редаґував „Правду" кілька літ), а від 1879 до 1887 р. популярний часопис для народу „Батьківщина", що була першою політичною ґазетою для широких селянських мас і до того дуже добре редаґованою. Крім того писав статті до чужих ґазет (головно німецьких), видавав політичні брошури і взаґалі забирав у пресі часто слово, особливо тоді, коли бачив, що воно може служити трибуною для ідей, яким він віддав на службу своє життя.

І хоч не було в 70-тих і 80-тих роках мин. століття такої народньої роботи, за яку не брався б Романчук, що вже тоді вибивався на чоло народовців у Львові і в краю, то безперечно найбільшу діяльність розвинув він на полі політичному. Вихований в тісному галицькому середовищі, не маючи ніяких живих, кращих взірців і ніяких попередників, вкінці примушений робити звичайну, чорну роботу — не був Романчук трибуном народніх мас у нинішньому розумінні, не був теж новочасним політичним орґанізатором з розмахом і широким горизонтом. Своїм світоглядом, характером, вдачею і практичною роботою належав він до поміркованих, зрівноважених, завсіди обережних діячів, що ведуть свою ідейну працю чесно, щиро й віддано; в тих відносинах, які у нас були, не мав він ні сили ні змоги перейти духово в цілій повноті на новочасний політичний шлях.

А проте заслуги Романчука на політичному полі великі. Перші народні віча з початком 80-тих років, основування першого українського краєвого політичного товариства „Народна Рада" у Львові (1885) і цілої низки повітових політичних товариств, а дальше широка його діяльність у галицькому соймі (від 1883 року) й австрійському парляменті, як речника українських домагань і керманича нашої політики — це карта його трудящого життя, записана справді тревалими буквами. А в усій тій довголітній діяльности клав він найбільшу ваґу на громадження сил і на їх консолідацію в нутрі — для більшого успіху у своїх виступах назовні. Тут варто підчеркнути, що основування „Народньої Ради" мало в історії нашого національного життя велике значіння, бо воно означало рішучий політичний розрив народовців з москвофілами.

З року на рік зростав гурт однодумців Романчука, молодих, активних Українців. Зявилися нові свіжі сили, що станули разом з ним до праці. І хоч тодішня наша політика довший час не мала ясної фізіономії, хоч не було тоді у нас також модерно зорґанізованої партії, то все таки т. зв. „нова ера" з 1890 р. (угода радше з австрійським урядом, як з Поляками) принесла нам деякі користи. Бож тоді саме введено остаточно народню мову і фонетичний правопис до шкіл, тоді й визнано Українців (народовців) представниками народу. Коли зважити, що до того часу панувала у нас майже всевладно мертвеччина в школах і москвофільство у прилюдному житті, то ці здобутки не були такі вже маловажні. Одначе, коли небавком виявилося, що друга сторона не схиляється до ніяких поважніших уступок у користь нашого народу, Романчук перейшов знову до опозиції і закинув думку про порозуміння з Поляками, уважаючи „нову еру" пробним кроком, що не довів до бажаної мети.

В тому саме часі основуються у нас уже модерні політичні партії, які розпочали масову аґітацію між народом. Зі створенням національно-демократичної партії (грудень 1899) наше ціле життя ввійшло на нові шляхи. Ця партія перевела політичну орґанізацію цілого краю, притягаючи до неї найширші маси народу. І саме нац.-демократична партія причинилася у львиній части до того, що українські селянські маси в Галичині вступили на шлях новочасної політичної борротьби. А на чолі Нар. Комітету і нової партії стояв, поруч молодших, Романчук, що вів наш нарід від успіху до успіху.

До масової політичної аґітації в часі рільничих страйків (1902), в часі аґітації за виборчу реформу, (1905, 1906) та в часі перших загальних виборів до віденського парляменту (1907) Романчук особисто менше мішався. Але вагу такої акції доцінював уповні.

Після заведення загального, рівного, безпосереднього і тайного виборчого права до парляменту вийшов у 1907 р. знову послом і став провідником спільної (з Галичини й Буковини) української національної репрезентації до 1910 р., коли то обняв — як перший Українець — почесний пост віцепрезидента палати послів, задержуючи його аж до розвалу Австрії. Головство парляментарної репрезентації обняв по нім д-р Кость Левицький, що небавком, після уступлення посла Е. Олесницького, станув теж на чолі Українського Клюбу в галицькому соймі.

В часі світової війни Романчук працював у Відні в новозаложеній Культурній Раді і Запомоговому Комітеті (як їх голова) та в парляментарній репрезентації. На короткий час (на переломі 1916—17 рр.) станув був знову на чолі парляментарної репрезентації. Від 1918 року проживав спокійно у Львові, де виступав прилюдно тільки раз, відібравши від тисячних мас відому присягу після рішення з 14. березня 1923 р. на площі св. Юра.

В минулому році святкував у крузі наших громадян 90-ліття своїх уродин, що й було відмічене в українській пресі. А в цьому році в день своїх уродин уже нездужав і це свято відбув у найтіснішому гурті кількох своїх приятелів. Помер у ночі з пятниці на суботу 22. квітня, в год. 11, задержуючи притомність і свідомість майже до останнього менту свого життя.

Цілий наш нарід клонить голови перед Тінями добре заслуженого для народньої справи Покійника.

Вічна Йому Память!

(„Діло").

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за квітень 1932.)

I. ПРИХІД:

З перенесення з попередного місяця		$ 82.27
Прихід за квітень 1932		1,238.88
Разом		$1,321.15

II. РОЗХІД:

а) **Висилка до краю:**		
1) Рідна Школа	$725.00	
2) „Просвіта" в Рудниках	260.00	
3) На визвольну боротьбу	50.00	
4) Інваліди	50.00	
5) Політичні вязні	50.00	
6) Краєвій пресі	56.00	
7) Письменникам	40.00	
8) Вдові по Головінськім	15.00	
9) Кошти висилки і переписки	4.80	$1,250.80
б) Почтова скринка		4.00
в) Удержання канцелярії		25.00
Разом		$1,279.80

III. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід у квітні 1932	$1,321.15
Розхід	1,279.80
Остається в касі Обєднання з кінцем квітня 1932	$ 41.35

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці.

В. Будзиновський.

ЗРУЙНОВАНА ГРОМАДА

(З моїх спогадів).

(14)

Все те діялося в часі довших парляментарних ферій. Коли сесія зачалася наново, зїхалися всі посли. Перед першим засіданням після павзи в лавках на салі сидів гурток українських послів і я розказав їм цілу історію з Дубенком. Найпильніше прислухувався посол Лагодинський. Коли я скінчив, він промовив до мене:

„Ваше щастя, що ви це розказали при мені. Як би не те, то про вас була би по краю розійшлася дуже погана слава. Я був у мого шурина, д-ра Саноцького, адвоката в Надвірній. До нього прийшла депутація з Зеленої в справі процесу, який громада зачала (чи що лиш хотіла зачати) з сусідною громадою за пасовисько. При тім депутати сказали, що пан інжинір радить їм це й те. Саноцький сказав їм, що як той Файт справді так радить, то він ошуканець, якого треба би дати до кріміналу. Тоді один депутат добув зза пазухи листа, кажучи:

„Як би Файт був ошуканцем, то з ним не робив би такий чоловік, як посол Будзиновський. Цей лист є доказом, що Будзиновський робить з Файтом, а саме, в міністерстві рільництва випроцесовує для Дубенка сіножать, яку суд вже давно признав був двірському обшарови".

„Я прочитав того листа", Лагодинський говорив далі. „Знаючи ваше письмо, я запевнив Саноцького, що лист автентичний. Ми оба не могли зрозуміти, що таке спонукало вас, як то кажуть, так зійти на пси. Аж тепер ваше оповідання зорієнтувало мене, що то був той ваш лист до Дубенка, яким ви хотіли Файта заманити до міністерства і... до вязниці. Я зараз напишу до Саноцького, як то було, щоби нікому не розказував того, як то ми зразу про вас думали".

Я вгадав, що Файт в Дубенку видурив мого листа до війта, щоби його скрізь показувати і поясняти так, що ось то Будзиновський його спільник, отже люди можуть сміло з довірям передавати йому свої справи. Він мабуть також говорив своїм клієнтам, що й мені мусить дещо платити за мою „фатиґу".

Знов приїхавши раз до Монастириськ, я вчув, що Дубенко далі держиться Файта, бо він переконав людей, що „Будзиновський депутацію цілком не завів був до міністра рільництва, а підсунув якогось возьного, чи листоноса".

Нарешті, може по році, чую, що Файт у слідчій вязниці. По якімсь часі дістаю від суду в Станиславові візвання на свідка. Мій карний донос таки мав успіх. Жандарми розпочали енерґійне слідство. Перші стали зізнавати правду люди з Озерян і з Бертник, котрі вже перестали вірити в те, що їм Файт плів. Назбирався величезний матеріял його обманств в ріжних селах і його арештували. На головній розправі вже й свідки з Дубенка зізнавали проти Файта, бо бачили, що він зруйнував їх. Файт дістав шість літ тяжкої вязниці. Старий, розпустою споневіряний алькоголік не видержав і помер у вязниці.

Дубенко спекалося Файта, та запізно. Наслідків його роботи і своєї глупоти не спекалося. Колись то Нехелес згодився був зрезиґнувати з відшкодування і з коштів спору, та під умовою, що Дубенко зараз згодиться купити сіножать. Спір тягнувся далі, і ті кошти виросли до такої суми, з якої Нехелес вже не хотів зрезиґнувати. Банк готов був дати гроші на купно сіножати, та громаді незадовженій, ще не зруйнованій Файтом і коштами процесу з Нехелесом. Тепер я вже не мав би відваги в банках світити очима. В Дубенку розпочалися судові екзекуції і ліцитації майна всіх громадян, бо крім одного Грабовського, на всіх тяжили довги, пороблені для Файта, тяжили кошти спору з Нехелєсом, тяжіло відшкодування за уживання сіножати громадою.

Щоби громада силою не спинювала екзекуцій, і щоби упору не треба було ломити кроваво, екзекутори вигадали дотепний спосіб. Зафантовано і зліцитовано тільки чотири жертви Файта. Загал не гадав, що й на нього прийде черга, отже не ставав в обороні ліцитованих. Між хлопами солідарність є тільки тоді, коли якась напасть іде одночасно на всіх без винятку. Як нещастя бє в одиниці, то поза нею ціла громада солідарна в злорадстві, випливаючім з солідарної зависти.

По кількох днях знов зліцитовано кількох. Коли екзекутники добиралися до щораз дальших, то ті, котрих уже переліцитовано, тішилися, кажучи:

„Ти гадав, що тебе омине це? Або ти ліпший від мене? Я потерпів, то й ти терпи!"

Так переліцитовано ціле село. Щоби кошти і ліцитації не повторилися, зруйнований народ махнув рукою на сіножать. Прийшла війна і мої зносини з галицьким селом перервалися.

(Конець).

ЧОРНОГОРЦІ КУПУЮТЬ РОЗУМ.

(Народнє оповідання з Чорногори).

—o—

Зародили були одного року бараболі та капуста в якімсь селі, як ніколи. Селяни зібралися перед церквою тай стали про все говорити. Війт каже:

— Нумо, братці, коли нам того року так дуже зародили бараболі тай капуста, купімо трохи розуму, де бачимо найвартісніший та найліпший, бо видите, що з нас ціле князівство посміхається, що ми з усіх найдурніші. А воно так і є.

Всі пристали. Зібрали трохи грошей, сказали собі, що розум купується у Венеції та що пішлють попа й війта, щоби Венеціянці їх не обманули.

Коли прийшли у Венецію, побачили якусь крамницю, де продавали друковані книжки. Сказали купцеви, за чим прийшли тай скільки пара (турецькі гроші) принесли. А цей, як побачив їх глупоту, схопив малу миш, замкнув її в гарбуз, дав їм і сказав:

— Ось вам розум за ваші пара у цьому гарбузі, але вважайте, щоби вам по дорозі не втік. Не отвирайте гарбуза аж вдома.

Коли доходили до села, звернулися до купи каміння при дорозі, а піп каже до війта:

— Дайте, війте, візьмемо того розуму трохи за наш труд і за це, що втратили день.

Війт на це:

— Мудро і правду кажете.

Відчинив гарбуз, а миш, як миш, побігла з нього тай у цю купу каміння. Вони стали битися долонями по голові та нарікати:

— Щож нам тепер робитоньки?

— Дурниця, — сказав війт — село недалеко, сплетемо сильну вужівку з лика, обвяжемо довкола цю купу каміння тай всі чоловіки й жінки тягнутимуть, аж доки не дотягнемо її у село.

— Блаженна твоя мати, — сказав піп — що тебе такого мудрого породила!

Пішли в село та розповіли, як їм розум утік у цю купу тай що їм треба робити. Вийшло все село дерти липове лико, з нього виплели довгу і товсту вужевку. Тією вужевкою обвязали купу тай всі стали її тягнути, що їм мало нирки не пообривалися. Піп і війт покрикують, дивляться та наказують людям, як треба тягнути, тай кажуть.

— Гей, братіки, соколики, трохи ліпше, бо нам здається щось: або купа рушається або вужівка отяжіла.

Нараз вужівка трісла, а вони всі попадали навзнак і в один голос крикнули до попа й війта:

— Ошукали вас латинці! Дали вам дурноту замісць мудрости! Або нам за нинішні муки заплатіть, а пари верніть!"

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЗДИЧІННЯ, ЧИ МАРАЗМ?

Увесь світ потрясений трагедією Линдберґів. Але серед загального обурення знайшлися спекулянти, котрі для слави, чи для наживи, старалися використати батьківське чуття Линдберґа. Нещасливого батька закидали тисячками ріжних листів, порад, повідомленням „певних фактів", посилали навіть голубів з записками й т. п. З великої трагедії батька й дитини та з великого сорому на все американське суспільство ріжні здичілі особняки старалися зробити собі „джок" і посміховище. Тим вони, очевидно, видавали собі відповідне свідоцтво.

Та всіх побив будівничий кораблів з Норфолка, Куртіс. Він „ввійшов у контакт" з тими, що „викрали сина" Линдберґа. Більш як місяць Куртіс дурив нещасливого батька, дурив владу й старався всі спроби поліції, батька й власти, що хотіли відшукати злочинців, скерувати так, як йому того хотілося. Тепер зізнав, що його „контакт", це обман, неправда, вигадки й т. п. Чиж такого вчинку не можна кваліфікувати як допомогу злочинцям, затертя слідів злочину, а тому й як співучасть у злочині?

Влада не має права пустити такий учинок безкарно. Коли це робила людина не при повнім розумі, то її місце в домі божевільних, поки вона не вигадала ще якогось „джоку", що може коштувати когось дуже дорого. А коли це робила людина при повнім розумі, то її місце на лаві обжалованих, разом зі злочинцями, які вбили невинну дитину. Зрештою Америку дорого будуть коштувати „джоки" отаких Куртісів.

ВОКЕР ЗНОВУ ЗАХВОРІВ.

Нюйорський мейор, що вславився на ввесь світ як гарний „джокер" та зразок для нюйорських кравців, знову захворів. Є в Ню Йорку слідча комісія на чолі з суддею Сібері. Вона то й заподіває часті хвороби Вокерови. Якщо вона знайде щось „не теє" в діяльности Вокера, чи нюйорського самоврядування, то Вокер негайно хворіє й їде то до Каліфорнії, Фльориди, чи в Европу.

Тепер Сібері хоче від Вокера пояснення за якісь акції від концесіонерів, за міліонові операції на біржі й т. п. Вокер урядив „паннку пареду", щоб здобути собі симпатії вуличного натовпу. А коли ця „парада" на Сібері не вплинула відповідно, то Вокер знову захворів.

Звичайно до хворої людини пробуджуються симпатії й хворому часто вибачають те, що здоровому ніколи не вибачать. А крім того й знайдеться час, щоб приготувати якусь відповідь докучливому Сібері, що все заглядає в банкові рахунки діячів Тамані Гол та діячів нюйорського самоврядування.

ЯПОНІЯ КИПИТЬ.

В Японії знову вбито прем'єра міністрів. Вбили його молоді офіцири, які хочуть більшої активности в її міжнародних заборчих плянах. Отже Японія нестримно наближається або до величезних внутрішніх потрясень, а може й катастрофи, або до безвиглядної міжнародної авантури.

В Японії тепер боряться між собою ріжні сили й вони мусять знайти десь вихід. Знайдуть вони його, й то може дуже скоро, або в себе на островах в огні внутрішньої боротьби, або на полях Манджурії в боротьбі з Росією. Недалека будуччина покаже, що вирине з тої темної хмари, яка тепер обняла небосхил Далекого Сходу.

РОСІЯ — ПУП ЗЕМЛІ.

Колись цареславні Росіяни співали: „Наша матушка Расея всему свету ґалава", а тепер тіж саме цареславні голоси, але по комуністичним нотам, співають, що в Росії зійшлись інтереси всього світа, що Росія, коли не голова, то пуп всієї землі. Так, так! Отой саме пуп, біля якого так часто крутить і марудить після „свіжої" страви в ресторані.

Тому комуністичні московофіли, російські червоні великодержавники та їх підбрехачі на всіх закутинках світа тільки й говорять про „матушку Расею", що на неї хтось хоче напасти, що вона світови щось надзвичайне приносить, що вона „всему свету ґалава" й т. п. Ніби світ не має своїх турбот і своїх справ до розвязання.

Про всю ту комуністичну ворохобню й галас можна сказати клясичною московською відповідю на запитання: „Що ви робите таке пожиточне й цікаве?" — „Шумім, таваріщі, шумім!", а ми додамо: як порожні камені в млині.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДАВНІ ПАРОХІЯНИ ПРО ПОКІЙНОГО О. ЛЕВИЦЬКОГО.

В суботу, дня 6 травня, відбулися збори Українсько-Американського Горожанського Клюбу в Сиракюз, Н. И. На тих зборах згадано память бл. п. о. Льва Левицького, котрий був у своїм часі парохом нашої громади.

Ухвалено замовити панахиду пр Покійнім і вислати жертву до Обєднання на допомогу боєвій акції.

Покійний о. Левицький прибув до Сиракюз у 1924 році й був парохом у нашій громаді тільки два роки. За той час дався пізнати громаді не тільки як ревний священик, але й як великий український патріот. Він і наклонював місцевих Українців зорганізуватися політично. І від нього походить ідея створення Укр. Амер. Ситизенського Клюбу, який тепер так гарно розвивається і веде добру політичну й народню роботу.

За ту добру роботу наш Клюб і ціла наша громада згадує память Покійного з великою пошаною і любовію.

Ілія Каменюк, секр.

ВІДГУКИ КОНСКРИПЦІЇ.

До села Богданівки, повіт Скалат, привезено зі Скалата конскрипційні аркуші і тому, що було дуже зимно, а до цього пізна вечірня пора, залишено їх в читальні „Просвіти", а раненько віддано їх районовому комісареви. Другого дня після віддання цих аркушів, комісар заявив, що бракує 15 аркушів, внаслідок чого поліція списала присутних, що були цього вечора в читальні, в числі 15, і зробила донос до старости у Скалаті. Староство покарало всіх гривною 30 зол. з заміною на 3 дні арешту. Розуміється, що ці, не почуваючись до вини, такого рішення не прийняли і відкликались до городського суду в Підволочиськах. Але заки дістали візвання на розправу до городського суду, мусіли кару 3-дневного арешту, наложену старостом, відсидіти. Цими днями відбулась апеляційна розправа в городському суді в Підволочиськах, рішенням якого всіх звільнено від вини і кари. Увільнили від кари, яку вже відбули.

Опришок (нічо до прохожого): Гроші або життя!

Прохожий: Грошей не маю, беріть моє життя.

Опришок: Вашого життя мені потрібно до хріну!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СКРЕНТОН, ПА.

Протестують проти польського терору.

Заходом Організації Американсько-Української Політичної Ліґи повіту Лакаванна відбулося в неділю, дня 8. травня, велике масове віче в справі протесту проти новех насильств над українським населенням під Польщею. Віче відбулося в галі „Касіно".

Хоч тут панує велике безробіття і кожний має досить свого власного клопоту, роздумуючи, як проживити себе і свою рідню, поважне число громадян Українців і Українок сповнило громадський обовязок і прибуло на віче, щоби спільно запротестувати проти Польщі за знущання над українським населенням на Західній Україні.

Вічем проводив гр. Іван Бернатович, котрий представив ціль віча.

Дальші бесідники промовляли по українськи і по англійськи. Англійською мовою промовляв визначний скрентонський громадянин, Робін Макс Артз; по українськи промовляли громадяни: професор Григорій Герман з Вилкс Бери й адвокат Теодор Свистун з Филаделфії.

Макс Артз, як головний бесідник віча, виголосив дуже гарну й інтересну промову, в якій представив положення Українців під Польщею в останніх роках, згадуючи за „пацифікацію" з 1930 року. Він підчеркнув, що Поляки ще так недавно були під забором інших держав і були поневоленими, але за це скоро забули і тепер гноблять інші народи на давний московський лад.

Все те, що Польща виробляє з Українцями, противиться, говорив бесідник, міжнародним умовам культурних держав. Та, як відомо з історії, Поляки ніколи не додержували міжнародних умов. Тому не треба надіятися, щоби додержали їх і тепер.

Та українському народови немає що тим зражуватись, а треба протестувати перед світом проти тих кривд, які приходиться їм терпіти від польської окупації.

Протестаційні протипольські віча, говорив далі бесідник, мають своє значіння.

Америка є вільною країною, де кожному народови можна обстоювати принципи правди і справедливости та домагатися їх для своїх рідних братів і сестер за океаном.

Домагаючися справедливости для своєї бувшої батьківщини й обстоюючи принципи людяности, американські Українці не тільки помагають Українцям за океаном морально, але підбадьорюють їх до дальшої боротьби за свободу і волю.

Американці, як свобідний народ, розуміють, що той, хто не забуває за свій народ, з котрого походить, буде теж добрим горожанином своєї прибраної батьківщини.

Закінчуючи свою промову, Макс Артз пожелав, щоби це віче і резолюції, які будуть приняті, дали якнайкращу поміч українському народови в його змаганню до визволення зпід Польщі. Промову бесідника вислухано з увагою і нагороджено його гучними оплесками.

Українською мовою промовляв адвокат Теодор Свистун. Бесідник обговорив способи, яких вживають Українці у Польщі, щоби визволитися з ярма. А далі розказав про події, які діються на Західній Україні, а саме про арештування передових українських громадян, видалювання зі шкіл української молодіжи, замикання вищих шкіл; замикання культурних установ, читалень, господарських кооператив і т. п. Згадав теж і за своїх рідних угодовців, як Назарука, епископа Хомишина і їм подібних, що то готові миритися з Польщею.

Дальше бесідник згадав про події, які недавно мали місце на ріці Дністрі, де совітська погранична сторожа вистріляла кількадесять українських втікачів, які старались перейти через ріку до Румунії. Між втікачами — як розказував бесідник — були і маленькі діти, котрі теж зістали повбивані совітськими кулями. І був один випадок, що родичі зістали повбивані, а їх маленьке дитя осталось само на замерзлій ріці, без ніякої помочі, поки само не замерзло. Такі то гаразди на Радянській Україні під Росією. Кінчаючи свою промову, бесідник сказав: „боротись нам треба доти, поки не виборемо волі". Його промову нагороджено гучними оплесками.

Наступним бесідником був професор Гр. Герман з Вилкс Бери, котрий говорив про потребу активної боротьби. Відтак відчитав відповідно виготовлені резолюції, які віче приняло одноголосно. Поручено Вічевому Комітетови вислати копії резолюцій до американського секретаря стейту Стімсона, до секретаря Ліґи Націй і до секретаря заграничних справ Великої Британії.

На закінчення того гарно влаштованого віча відспівано український гимн.

Присутній.

Незла рада.

— Маєш гарну жінку. Чи вона також добра господиня?

— На жаль, господинею доброю вона не є. Зате співає дуже гарно!

— То чи не дешевше було би держати канарка?

Молодий зять.

— Ах, тату! — каже молодий чоловік до тестя. — Направду, не знаходжу слів, такий я щасливий в подружжу. Я хотів би мати три такі жінки, як ваша дочка!

Добра рада.

Старий, досвідчений письменник радить молодому письменникови перед його першим авторським вечором:

— Як скінчите відчит, уклоніться гарно публиці та вийдіть тихесенько на пальцях.

— Чому тихесенько?

— Щоби нікого не збудити.

В народній школі.

— Заняття батька?

— Мій тато хорий.

— Та я питаюся, яке має заняття. Що робить?

— Кашляє.

При сповіди.

Грішник: ...і часто побивав я мою жінку.

Сповідник: Не про добрі вчинки говори мені, лише про гріхи!

Канарчукова: Пані, чи ваш Іванко дійсно має чотири роки?

Шпакова: Так! Чи не завеликий на свій вік?

Канарчукова: Ну, це ні — одначе цікаве, що за такий короткий час міг так забрудитися!

На літературні теми.

— Кажуть, що Дубинський пише поезії лише тоді, як курить.

— Що за нещастя, що його ніхто не може вбивчати від курення!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

МІКІЗПОРТ, ПА.

На інвалідів.

Переслано через Обєднання на інвалідів в Рідним Краю 10 долярів.

Д. Сова, Д. Печар, В. Кочкодан.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Рідну Школу.

„Український Молодечий Клюб" у Филаделфії, Па., переслав через Обєднання до Рідного Краю коляду в сумі $10. Гроші призначені на Рідну Школу.

Іван Марич, касієр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ.

Жертва на інвалідів У. Г. А.

13 літ минуло від хвилі, коли У. Г. Армія йшла в вир нерівної боротьби з віковічними ворогами й ущерть переповнена любовію до України з честю геройською встелювала трупом рідну землю. Стрілецтво вірило, що гине за слушне діло й хрести свої тяжкі приняло без нарікань.

Мимо того, що могил борців за кращі мрії народу не вквітчаємо барвінком, не насадимо калини, бо тисячі їх могил збезчещені звірами-недолюдками, Ляхами, ми все будемо цінити найдорожче оставші, й боронити перед святотатством, повинні ми ще більше поважати тих, котрим доля „судила мимо їх ран, мук, жити. Тому ми повинні помогти їм, чим дамо змогу суспільности зрозуміти ідею, за котру вони боролися.

На зазив бувшого стрільця У. Г. Армії М. Пасічника з Бавнд Брук, Н. Дж., заряджено збірку, котрою він занявся. Зложили громадяни повіту Сомерсет ось такі жертви: з Ретитан: М. Попадюк 2 дол.; І. Туранський $1.50, Причва і Тимчук по $1; Я. Данилюк 50 ц.; з Менвил: В. Возьний, І. Іванів, І. Шигера, Дм. Куртяк, М. Вербіцький і П. Стрілець по $1; М. Федина, М. Лисий і П. Банович по 50 ц.; Укр.-Амер. Клюб з Ню Бронсвик, виасигнував з каси $10; Т. Перчишин, З. Лисюк, М. Пасічник по $1. — Разом $25.50.

Гроші вислано до краю через Обєднання.

Митро Пасічник.

ДВІ ТИСЯЧІ ТАЙНИХ ГОРАЛЕНЬ.

Скарбова контроля викрила на терені польської держави в другій половині минулого року біля 2,000 нелеґальних горалень, потягаючи до відповідальности майже 7 тисяч осіб. Свідчить це про незвичайний зріст тайного горальництва, що є наслідком надмірно високих цін на монопольні вироби. Одночасно це невимовно сумне свідоцтво низького культурного рівня тих народніх мас, що ще досі не бачать в алькоголі свого найбільшого ворога.

ЙДІМ УСІ НА ЮВИЛЕЙНІ СВЯТА В ЧЕСТЬ ЮРІЯ ВАШИНҐТОНА

:—— з програмою виповненою ——:

УКРАЇНСЬКИМ ХОРОМ ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ І УКРАЇНСЬКИМ НАРОДНІМ БАЛЕТОМ ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА.

вони відбудуться в такім порядку:

16. ПИТСБУРҐ, ПА., пятниця, 20 травня 1932, год. 8.15 ввечір. ГАЛЯ: CARNEGIE MUSIC HALL.
17. ЙОНҐСТАВН, О., субота, 21 травня 1932, в год. 8.15 ввечір. ГАЛЯ: STAMBAUGH AUDITORIUM.
18. КЛИВЛЕНД, О., неділя, 22 травня 1932, тільки 3.15 попол. ГАЛЯ: MUSIC HALL.
19. ТОЛІДО, О., понеділок, 23 травня 1932, в год. 8.15 ввечір. ГАЛЯ: COLISEUM.
20. ДІТРОЙТ, МИШ., второк, 24 травня 1932, в год. 8.15 ввечір. ГАЛЯ: ORCHESTRA HALL.
21. ҐРЕНД РЕПИДС, МИШ., четвер, 26 травня 1932, 8.15 вечір. ГАЛЯ: ST. CECILIA AUDITORIUM.
22. МОСКІҐОН, МИШ., пятниця, 27 травня 1932, в г. 8.15 веч. ГАЛЯ: MUSKEGON HEIGHTS HIGH SCHOOL.
23. МИЛВОКІ, ВИС., субота, 28 травня 1932, в год. 8.15 ввечір. ГАЛЯ: PABST THEATRE.
23. ШИКАҐО, ИЛЛ., неділя, 29 травня 1932, тільки 3.15 попол. ГАЛЯ: ORCHESTRA HALL.

ЦІНА БІЛЕТІВ: Від 1 до 3 дол. — продаються при касі галі перед виступом. Дальший порядок буде поданий пізнійше.

Артистична управа: Школа Василя Авраменка.

В Африці.

— Чи ти дістав біблію від місіонаря?

— Дістав.

— Що ти з нею зробив?

— Я зїв біблію.

— Таж біблія не надається до їдження.

— О так, місіонар був смачнійший.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Діяльність 1-го відділу ОДВУ в Асторії.

Вже в попередних часах громадяни наші мали нагоду часто чути про живу діяльність 1-го відділу Організації Державного Відродження України (ОДВУ) в Асторії. За останніх кілька місяців відділ цей зробив немалий поступ так у своїй організаційній як і загально-громадській роботі. На протязі цього часу відділ перейшов майже цілковиту реорганізацію, яка скріпила його сили та запевнила йому ще живішу ніж до тепер діяльність на будуче.

Відділ все бере на себе та виконує повну пайку громадянської праці, яка йому припадає, а своєю співпрацею з рештою громадянства причиняється до впорядкування місцевого життя. Доказом співпраці відділу з громадою та його щирого інтересу в справах громади є в останніх часах його злука з найбільшою місцевою українською організацією, саме з відділом Українського Народнього Союза. Оце найважніша реорганізаційна точка відділу. Злука ця показалась дуже корисним чинником для життя громади бо дійсно скупчила сили найздібнішого громадського елементу а в цей спосіб запобігла всяким місцевим непорозумінням, які так часто виснажують організм нашої тут еміґрації та чинять її нездатною до якоїсь сконсолідованої праці. Замітним є те, що злука така зовсім не спричинила жадних непорозумінь між членством обох товариств чи теж їх урядами, навпаки, змусила їх до спільної праці, до якої все членство радо забралося та приняло визначений провід. Праця ця в нас все йде по лінії загально-народних інтересів, виключаючи всякі партійности.

Бажаним було би, щоб і по других наших громадах закорінювалось зрозуміння потреби такої злуки й час вже, щоб цього рода співпрацю почали наші в Америці практикувати. Вірити треба, що з бігом розвою організаційних здібностей прийдемо врешті до перекокання, що таки цього рода співпраця між місцевими товариствами чи ґрупами є непомірно корисна, в противности до руйнуючої, закукуріченої льокальної конкуренції.

Віримо й в це, що вкоротці почуємо голоси в пресі про подібні злуки й по інших місцях, зокрема надіємось, що інші наші відділи ОДВУ в Америці старатимуться наладнувати громадське життя через того рода співпрацю.

Коли ходить про працю відділу, то слід згадати, що на протязі останнього часу відділ влаштував в Асторії протестаційне віче, проти польського терору, одно з ряду тих віч, які відбувались й ще відбуваються по Америці на заклик Центральної Управи ОДВУ.

Віче випало дуже корисно, бо й американська преса досить обширно про него писала. Всеж таки це значний здобуток пропаґандивний для української справи. Бесідники були знаменито підготовані й не тільки, що завзивали присутних до вирішення резолюцій протесних, але промови їх мали велику вартість освідомлюючу та едукаційну. Тимбільше прикро приходиться згаднути про недбалість деяких наших громадян, які в нас такcамо знаходяться, як і по інших громадах. Такі типи своєю відсутністю від всякої громадської праці ніколи не спричиняють переведенню якогось діла з цілковитим успіхом, та ще й докоряють тим, що до такого діла беруться. Тим разом досить велика саля Чеського Дому, де відбувалось віче, була ледви до половини заповнена. Прийшов лише ввесь зорганізований та свідомий елемент, а не прийшли всі недбалюхи, зацофанці та громадські мудрагелі.

Щож робити? Не тільки що нічого не знає, крім лайки для других, але навіть не користає з нагоди, коли може щось навчитись про себе та довідатись, хто він є та що з ним тепер діється, чи що діялось колись. Є це елемент, з якого дуже тяжко щось корисного витворити а ще тяжче уникнути його шкідливої роботи. Кождий такий кметь на „політиці" у спікізах чи теж інших „поважаних" місцях душу тіло кладе за народну справу, але на віче не піде, бо додумується, що, як звичайно, там певно буде збірка й треба буде дати кілька центів на потреби Рідного Краю. Тоді він висуває свої причини, мовляв — вже нама дурних ходити на віча, які нічого не варта або які скликають такі то а такі то. Та є надія, що загал наш зчасом упорається з таким елементом так, що він не буде стояти йому на перешкоді.

На будуче відділ, для зміцнення своєї діяльности, задумує ряд підприємств, до яких хоче втягнути ціле громадянство. Слідуючою, вже до виконання обдуманою, працею буде влаштування пікніку, який відбудеться 12 червня ц. р., та який має на цілі здобути фонди на визвольну боротьбу. Пікнік цей, як і взагалі всі підприємства устроювані від тепер відділом і громадою, будуть уряджувані не лише для здобуття матеріяльних фондів, але відділ глядітиме, щоб кожне таке підприємство також принесло користь освідомляючу та консолідуючу нас внутрішно.

Володимир Череватюк.

І ТАКЕ БУВАЄ.

Як усі майже наші приватні школи, так і українська гімназія в Чорткові бореться, як може, з фінансовими недомаганями. Брак готівки змушує учителів тієї гімназії зрікатись значної частини належних їм поборів у користь інституції. Буває й таке, що вчителі чекають довго на побори і не підносять з тої причини великого крику. Але не всі. Два роки учив релігії в українській гімназії в Чорткові о. Божак, теперішній адміністратор в Бариші під Бучачем. Цьому панотцеві гімназія завинила за години релігії 200 зол. і думає їх сплатити. Але панотець не думає чекати і справу віддав в руки адвоката—Жида з Монастириськ, бо видно, в Бучачі, куди з Бариша ближче ніж до Монастириськ, нема адвоката Українця. Все то чужинець ближчий.

ЗАСУД ЗА БОГОХУЛЬНУ БРОШУРУ.

Окружний суд у Лодзі розбирав справу лікаря шпиталю Марії Магдалини і відомого вільнодумного діяча, д-ра Эдзіслава Мержинського, що написав брошуру п. з. „Як чоловік створив Бога?", в якій допустився богохульства. Одну розправу з лютого ц. р. відложено, тому, що обвинувачений покликав на свідка професора варшавського університету, д-ра Ст. Чармовського. Розправа велася при зачинених дверях і скінчилася присудом, на основі якого д-р Мержинський дістав за два уступи своєї брошури 3 місяці вязниці з завішенням кари на 2 роки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(38)

Тарзан опинився в довгому підземеллю, куди привели його воїни. Його прикували до стіни міцним ланцюхом і лишили разом з іншими, також прикованими до стіни полонеными. Коли очі Тарзана трохи привикли до сутіни підземелля він побачив себе прикованим з одної сторони біля чорного полоненого, в якім пізнав Люкеді. Але той з горя вже мав збламучений розум і він не пізнав Тарзана, а на все дивився безцільно.

З другої сторони від себе Тарзан побачив білого вязня, що по одежі й по типу був похожий на римських воїнів. Сам Тарзан тепер лишився лише в шкірі леопарда, бо римський плащ, який він носив поверх цієї шкіри, вояки подерли на ньому в часі боротьби при арешті. Ця одежа Тарзана звертала на себе увагу всіх і він скоро почув, що його витали з ріжних сторін як героя, який з палати виніс на руках деспота-імператора.

Тарзан почав розпитувати свого білого сусіда-вязня, хто він і чому попав таксамо в ланцюхи. Той у свою чергу спитав Тарзана, як то він викинув з палати імператора Сублятуса й був дуже задоволений, що так зганьблено того деспота. Вязень пояснив, що він є воєнно-полоненим з другої римської кольонії, яка називається Каструм Маре. Тепер він чекає рішення своєї долі, яка залежить від імператора-деспота Сублятуса.

Розмову його з Тарзаном довелося несподівано перервати. Біля загратованих дверей підземеля почулися голоси воїнів. Скоро заскрипіли засуви, а потім почувся скрип заржавілих ретязів. У підземеллю зявилися вояки з новим арештованим. Смолоскипи освітили підземеля й постаті римських воїнів, а між ними видно було високу й струнку постать шляхетного римського воїна, що був арештований. Тарзан пізнав у нім Максимуса Прекляруса.

—o—